

**Nejušlechtilejší lekce od moudrého člověka
Marnost nad marnost,¹
přejetá z knihy věčné pravdy a jako základ toho,
jak se na zemi zaobírat nebeskými věcmi,
Adolphovi, potomkovi slavného prastarého rodu,
svatým učitelem
JANEM NEPOMUCKÝM
kdysi přednesená**

Dnes v divadle zopakovaná v podání
nejvyšší, nejslavnější, přeslavné, převznešené, vznešené a urozené
syntaxe pražské u sv. Klimenta roku 1726, měsíce ..., dne ...

NÁMĚT

Svatý Jan, otcovským příjmením Hassil (tímto jménem ukazujeme Janovu vroucí lásku), se zázračně narodil v Nepomuku, aby přiváděl k dokonalé svatosti jiné, ale především aby svatě žil sám. Jelikož byl velmi obratným učitelem zbožného života, poučil mladíka pocházejícího ze slavné rodiny (pro nás Adolpha), který snadno podléhal pachtění se za nástrahami marnosti, že nemá lpět na pomíjivých marnostech, ale má se i v úzkých mezích smrtelného života věnovat bezmeznému nebeské nesmrtelnosti. Z kanonizačních akt. Ostatní je dílem básnické fantazie.

PŘEDEHRA

Marnost bojující za pozemské pocty, mamon a rozkoš, láká Mládí stojící na rozcestí do svého tábora těmito slovy: *Pojďme a užijme dobrých věcí v mládí.*² Naopak Ctnost, která se snaží získat Boží pocty, nebeské království a rozkoše vlastní ráji, ho nabádá: *Nehleď na marnosti a na falešné bláznění.*³ Mládí nakonec tyto věci zavrhně a spěchá pod prapor Ctnosti, aby se věnovalo duchovnímu životu.

1. SCÉNA

Dvůr připravuje vznešené pocty pro Adolpha, dědice rozlehlého panství. Philocosmus⁴ ho podnítl, aby se přidal k Marnosti tím, že připojí k obrazům svých předků vlastní, skvostnější, podle své malé podobizny nechá umělcovým štětcem

¹ Kaz 1,2.

² Mdr 2,6.

³ Ž 40,5: *Blaze muži, který doufá v Hospodina, k obludám se neobrací, ani k těm, kteří se uchylují ke lži.* Eku-
menický překlad vychází z verze Žalmů iuxta Hebraeos, zatímco citát v textu – stejně jako v ostatních sy-
nopsích – pochází z překladu řecké *Septuaginty*.

⁴ Philocosmus – jméno odvozené z řec. *filó* – milovat a *kosmos* – svět, tj. „milovník (pozemského) světa“, zde zejména jeho pomíjivé marnosti.

zhotovit větší a připojit k ní nápis: *Nejvznešenější květ života pro zděděnou slávu předků*. Vznešená mládež mu zatím blahopřeje k novým poctám.

2. SCÉNA

Hassil se ve snu dozví, že má přivést jistého vznešeného mladíka od příliš nevázaného života k životu nebeskému. Když o tom rozvažuje, potká pážata nesoucí malíři pánův obraz. Podle tváře a způsobů pozná v Adolphovi mladíka ze snu. Aby ho získal pro nebe, využije příležitosti, kterou mu poskytne nápis na obraze, a do svého důmyslného plánu zasvěť svého známého, mladého dvořana Florilla.

3. SCÉNA

Adolphus je s velkou slávou a pompou přiveden jako dědic na otcovské panství, kde se na radu Marnosti rozhodne prohlédnout si pozemky, především lesy. Philocosmus tam spěchá, aby v hájích vyhledal nejpríjemnější místo. Hassil se o tom dozví a jde napřed k lesu, aby tam Adolpha obezřetně oslovil.

CHORUS

Zatímco Ctnost uvažuje, jak Mládí triumfálně přivést do nebe, Marnost mu strojí vábné nástrahy.

4. SCÉNA

Florillus, zasvěcený do Hassilova důvtipného nápadu, ho sděluje malíři.

5. SCÉNA

Zatímco Philocosmus až příliš důkladně zkoumá krásy lesa, Adolphus, který už už propadá Marnosti, skrývá svou rozmrzelost. Když nenadále pozná nestálou pomíjivost všech věcí, je poněkud zaskočen.

6. SCÉNA

Dvořané chtějí uklidnit Adolphovu zmatenou duši a zavolají ho, že již může jít do lesa. Cestou mu v blízkém sadu Pomona⁵ nabízí své červenobílé dary, aby jimi v lese mohl utišit žízeň. Ačkoli je hříchu neznalá, oklame ho, když mu mezi dary nabídne také jablko, které je sice překrásné, ale plné červů.

7. SCÉNA

Hassil běží napřed k půvabnému lesnímu prameni. K němu umístí báseň o povrchním Narcisovi,⁶ velmi vhodnou k zahrnutí Marnosti od Adolpha. Když vše dokončí,

⁵ *Pomona*, ae, f. – bohyně ovoce a zahradních plodin.

⁶ *Narcissus*, i, m. – krásný mladík, který se zamiloval do vlastního obrazu zrcadlicího se na hladině jezírka; pozdní poznání, že miluje jen vidinu sebe sama, ho připravilo o život. Byl proměněn v narcis, křehkou, krásnou, ale nevonící jarní květinu, jež je symbolem bezcitné krásy.

odchází do lesa hledat Adolpha, aby ho mohl pod záminkou nalezení příjemného místa přivést k prameni. Malíř zatím doma pilně pracuje na dokončení plánu.

8. SCÉNA

Mezitím se Adolphus prochází po půvabných lesních zákoutích. Náhle, když s oštěpem v ruce pronásleduje divou zvěř, zabloudí k prameni, u nějž je umístěno vyobrazení Narcisova příběhu. U pramene ho najde Hassil, který Adolpha v lese hledal. Mírní jeho povrchní vzplanutí pro pramen i pro Narcisovu podobu a ukazuje mu na obojím pomíjivou marnost věcí.

CHORUS

Ctnost odhalí Mládí vábné nástrahy Marnosti a poučuje ho, že kluzké Marnosti se nesmí podlehnout ani na okamžik. Marnost naopak splétá kolem Mládí nové smyčky, aby ho k sobě svou vlídností ještě pevněji připoutala.

9. SCÉNA

Zatímco dvořané hledají Adolpha, Philocosmus blízko u pramene rozhořčeně pozoruje vše, co se děje. Spěšně tedy Adolphovi nabízí Pomoniny dary a lichotí mu. Adolphus si volí nejkrásnější, avšak uvnitř červivé jablko a chystá se ho sníst, protože neví, že je zkažené. Když si všimne jeho skryté zkaženosti, Hassil mu vysvětluje, že jde o symbol úskočné Marnosti. To Philocosma rozběsí, Adolphus o tom pak rozvažuje.

10. SCÉNA

Ale jelikož je Philocosmus vychytralý, co nejrychleji mu od rozjímání nabídne rozptýlení, nejprve v lese, potom v lákavé zahradě. Jan však Adolphovi ukáže, jak v květech světa poznat příklad světské marnosti.

CHORUS

Ctnost obelstí nové nástrahy Marnosti a vede Mládí, které k sobě připoutala zlatým poutem Božské lásky, ke slavné svobodě Božích dětí. Mládí začíná vést na zemi nebeský život.

11. SCÉNA

Malíř nese ke dvoru hotový Adolphův obraz. Adolphus však navštěvuje půvabnou zahradu Flóry.⁷ Když chce neopatrně utrhnout růži, bodne se a z Hassilova poučení pochopí povahu lstivě bodající Marnosti. Přímo na vadnoucích květech se pak poučí o nestálé pomíjivosti věcí.

12. SCÉNA

Vznešená mládež, oddávající se zatím zábavě, pečlivě zkoumá obraz, který přinesl malíř. I když je Adolphus nepřítomný, obdivuje jeho zvěčněnou krásu.

⁷ *Flora, ae, f.* – staroitalská bohyně květů.

13. SCÉNA

Marností značně znavený Adolphus se vrací zpět ke dvoru a jasně spatří pomíjivost jeho nádhery. Na to se Hassil dá s Philocosmem a jinými příznivci příliš volného života do soupeření o to, kdo z nich dvůr opustí. Když je nakonec odhalen nápad skrytý v obraze,⁸ který přinesl malíř, Hassil bitvu šťastně vybojuje pro svatost a nebe.

14. SCÉNA

Vznešení mladíci se chystají Adolphovi blahopřát k poctám a budoucím radostem a poté vzývat povrchní život mířící za potěšením. Když si od zuřícího Philocosma vyslechnou, co se stalo, i oni se na Adolpha velmi rozhněvají.

15. SCÉNA

Adolphus však pod vedením Hassila, který neustále kárá světskou marnost, přijímá pravidla nebeského života a začíná žít pouze pro poklad věčné slávy.

EPILOG

Blahopřeje Mládí k šťastnému začátku a příslibu nebeského života na zemi. Zároveň pro všechny, kdo jsou nakloněni Marnosti, dodává tento výrok církve a svatého biskupa z Hipponu:⁹ *Tak přejdeme přes dočasné, abychom neztratili věčné.*

K větší slávě Boží a věčné poctě sv. Jana Nepomuckého

⁸ Obraz byl pravděpodobně namalovaný tak, aby z něj byla patrná pomíjivost krásy.

⁹ Sv. Augustin (354–430), biskup v Hippo Regius, jeden ze čtyř nejznámějších církevních otců západní církve.